

Výstava před Generálním štábem Armády ČR připomíná hrdinství příslušníků Stráže obrany státu

7.9.2023 - | Vojenský historický ústav Praha

Vojenský historický ústav Praha připravil u příležitosti 85. výročí pohnutých událostí podzimu 1938, kdy se dramaticky měnila bezpečnostní situace státu, výstavu nazvanou „Hraničářská armáda, Stráž obrany státu 1936-1939“.

Vernisáž se za přítomnosti náměstka ministryně obrany ČR Daniela Blažkovce, náčelníka Generálního štábu Armády ČR generálporučíka Karla Řehky a dalších vzácných hostí konala 7. září. Prohlédnout si ji můžete u vstupu do metra Hradčanská můžete do 29. října.

Pohraniční jednotky Stráže obrany státu (SOS) zřízené z příslušníků pohraniční finanční stráže, četnictva, státní policie a vybraných vojenských záložníků (později i z řad vojáků prezenční služby) vznikly již na podzim roku 1936. Jejich úkolem byla ochrana neporušitelnosti státní hranice a nedotknutelnosti státního území. O dva roky později na jejich bedrech ležela hlavní tíha bojů v západočeském pohraničí v nevyhlášené válce proti sudetoněmeckému Freikorpsu, jehož příslušníci napadali české pohraniční oblasti, prováděli diverze a terorizovali české obyvatelstvo a německé antifašisty, a ozbrojeným skupinkám henleinovců. K desítkám přestřelek došlo také v pohraničních oblastech Moravy, Slezska a Slovenska s beckovským Polskem a horthyovským Maďarskem, které si s pomocí teroristických bojůvek rovněž začaly klást územní požadavky vůči Československé republice. Příslušníci SOS, tzv. „sosáci“, projevili své hrdinství také v bojích o Podkarpatskou Rus.

Autor výstavy PaedDr. Jindřich Marek tyto boje zarámoval klíčovými vojenskopolitickými událostmi roku 1938 – květnovou částečnou mobilizací, Runcimanovou misí, Mnichovskou dohodou, vyhlášením samostatného Slovenska, maďarskou okupací Podkarpatské Rusi a vznikem Protektorátu Čechy a Morava.

V svém úvodním slově náměstek ministryně obrany Daniel Blažkovec zdůraznil, že výstava vyvrací mýtus, že jsme naše pohraničí vydali bez boje, bez jediného výstřelu. Právě díky hrdinství a odhodlání příslušníků SOS se podařilo udržet hranice našeho státu až do osudné Mnichovské dohody a můžeme se jimi inspirovat i dnes: „Mimo jiné nám dokázali, jak moc jsou pro obranu státu důležité zálohy. Právě proto v současné době investujeme velké úsilí do budování aktivní zálohy či do nového institutu dobrovolného předurčení. V neposlední řadě musíme vzbudit zájem o obranu své vlasti zejména u našich mladších občanů. Posloužit nám k tomu mohou právě i tyto příběhy, které při obraně československých hranic psali příslušníci Stráže obrany státu,“ uvedl. „Bohužel na památku těchto vlastenců se téměř zapomnělo. Komunisté je považovali za podporovatele buržoazního státu a my jsme si po Sametové revoluci všímali především perzekuovaných vojáků, jakými byli například letci RAF,“ dodal náměstek ministryně obrany.

Na jeho slova navázal náčelník Generálního štábu Armády ČR generálporučík Karel Řehka: „Existence této ‚hraničářské armády‘ a její činnost patří k méně známým stránkám naší historie, i když její příslušníci sehráli významnou roli při obraně celistvosti a suverenity Československa. **Jejich skutky nám zanechaly jasný vzkaz: o hranicích vlastní země se nikdy nevyjednává, o ty se jen bojuje.** Aktuálnost tohoto vzkazu si dnes velice silně uvědomujeme. Ukrajina v poslední dekádě zažívá velmi podobný příběh. Pro nás vojáky je odkaz prvorepublikových obránců současně mementem, že armáda musí být vždy maximálně připravená a odhodlaná bojovat o každý centimetr

naší země a v současnosti i aliančního území. Máme hranice v Pobaltí nebo na Slovensku. Naši vojáci tam plní své úkoly v rámci alianční předsunuté přítomnosti. Posílením východního křídla NATO dáváme Rusku jasně najevo, že o hranicích rozhodně vyjednávat nebudeme. Mohu vás ujistit, že jsme odhodlaní bojovat za svobodu a demokratické hodnoty stejně nekompromisně, jako naši hraničáři let 1938 a 1939. Na rozdíl od nich však máme něco, v co oni jen marně doufali. Princip kolektivní obrany založený na soudržnosti, vzájemné spolupráci a pomoci spojenců!“ zdůraznil náčelník Generálního štábu Armády ČR genpor. Karel Řehka.

Výstava také ukazuje, jakými mechanismy byl za pomoci nacionalismu, náboženského fanatismu či demagogie třídního boje a s přispěním stovek vylhaných zpráv o českém teroru vůči Němcům zlikvidován samostatný stát. I v tom je tato výstava dnes navýsost aktuální.

Podle historika Vojenského historického ústavu Praha PhDr. Karla Straky PhD., který na vernisáži zastupoval autora výstavy Jindřicha Marka, je důležité hrdinství příslušníků Stráže obrany státu připomínat. „Byli přesvědčenými vlastenci, kteří pro pro svobodu své země nasazovali životy a mnozí z nich při tomto údělu padli. To pro nás vytváří motivační faktor a ukázkou toho, jak se zachovat v situaci, kdy jsme v podobném nebezpečí,“ řekl Karel Straka.

<https://www.vhu.cz/vystava-pred-generalnim-stabem-armady-cr-pripomina-hrdinstvi-prislusniku-straze-obrany-statu>